

اعتلای صنعت گیاهان دارویی

< **علی مصطفوی**

مدیرعامل شرکت گلاب زهرا، عضو هیئت‌علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان

سنتی برداشته شود. اما آنچه در این مقال، محل بحث ماست همانا تأکید بر صیانت از ذخایر ژنتیکی و بهره‌برداری پایدار از رویشگاه‌های گیاهان دارویی و نیز پرورش این نباتات ارزشمند به روش ارگانیک است. باید به این نکته اشاره کرد که پرورش گیاهان دارویی به روش ارگانیک در مسیر توسعه صنعت گیاهان دارویی از اهمیت به سزایی برخوردار است. به صورت اجمال می‌توان کشاورزی ارگانیک را نوعی کشاورزی مبتنی بر طبیعت و دوستدار محیط‌زیست تعریف کرد. امروزه در سراسر دنیا به‌ویژه در کشورهای غربی جنبشی جدید در عرصه کشاورزی رخ نموده است که حاصل نگاهی نو به طبیعت، انسان و زنجیره غذایی است و این رویکرد را کشاورزی ارگانیک نام نهاده‌اند که در آن از آفت‌کش، علف‌کش و سموم و کودهای شیمیایی مطلقاً استفاده نمی‌شود. از آنجا که فلسفه استفاده از گیاهان دارویی مستقیماً به سلامت انسان و بهبود او مرتبط است، به گواه بسیاری از پژوهش‌های علمی ضریب و دامنه تأثیر این گیاهان با روش ارگانیک افزایش می‌یابد، از آن‌رو که در دامان طبیعت و بر اساس اصول کشاورزی منطبق بر طبیعت پرورش یافته‌اند. برآیند تعامل پایدار با طبیعت که شالوده کشاورزی ارگانیک محسوب می‌شود سلامت توأمان انسان و طبیعت و میان‌کنش منطقی میان آدمی و محیط پیرامون اوست. به این ترتیب به هرگونه برنامه‌ریزی، طراحی و تصمیم‌گیری در زمینه توسعه گیاهان دارویی و صنایع وابسته به آن باید از این زاویه نگریسته شود و این مهم در پرس‌زمینه ذهنی تمامی افراد، فعالان و نهادهای مربوط به این مقوله تثبیت گردد. کوتاه سخن آن که راه اعتلای این صنعت نوپا از بستر توسعه پایدار می‌گذرد و کشاورزی ارگانیک یکی از پیش‌نیازهای استراتژیک توسعه همه‌سو نگر و پایدار است که بایستی آن‌گونه که باید مدنظر قرار گیرد.

انسان از سپیده‌دمان تاریخ برای درمان بیماری‌ها و تسکین آلام خود، دست به دامان طبیعت شد و به تحقیق و تجربه خواص دارویی و ارزش طبی بسیار از رستنی‌ها پی برد و بدین‌سان می‌توان گفت که دانش انسان درباره گیاهان دارویی از قدمتی به درازی تاریخ و تمدن برخوردار است و چه بسیار مستندات و شواهدی که از این پیشینه علمی و غنی حکایت می‌کنند. این همه در روزگاری بود که انسان در تعامل و تعادل پایدار با طبیعت اطراف خویش به سر می‌برد. گرچه با پیشرفت خیره‌کننده علم و فناوری و توسعه شگرف بشری، دانش نوین پزشکی بسیاری از بیماری‌ها و امراض ریشه‌کن و درمان شده است با این‌همه پزشکی مدرن هنوز با چالش‌های عدیده‌ای روبروست که رویکردی جدید را به گیاهان دارویی و طب سنتی سبب شده است

طب سنتی ایران از کهن‌ترین مکاتب طبی دنیا و غنی‌ترین زمینه‌های علمی درباره نباتات دارویی برخوردار است. چهره‌هایی باشهرت عالم‌گیر همچون ابن‌سینا و رازی بر تارک تاریخ جهانی طب می‌درخشند. استان کرمان در مقام وسیع‌ترین استان کشور با تنوع اقلیمی کم‌نظیر خود، خاستگاه بسیاری از گونه‌های دارویی است که شمار این گونه‌ها از ۳۰۰ گونه فراتر می‌رود. از سوی دیگر این خطه از پیشینه‌ای طولانی در طب سنتی و کاربرد گیاهان دارویی برخوردار است و فرهنگ استفاده از نباتات جز لاینفک فرهنگ عمومی مردم کرمان است. صیانت این گونه‌های ارزشمند و به‌کارگیری فناوری‌های جدید و سرمایه‌گذاری در جهت اهلی‌سازی و کشت آن‌ها در خارج از عرصه‌های طبیعی می‌تواند جایگاه کشورمان را در عرصه تجارت جهانی داروها و فرآورده‌های با خاستگاه گیاهی ارتقا دهد. هنوز گام‌های بی‌شماری است که باید در راستای فرهنگ‌سازی، ارتقای سطح دانش عمومی در زمینه کاربرد گیاهان دارویی و احیا و ترویج طب